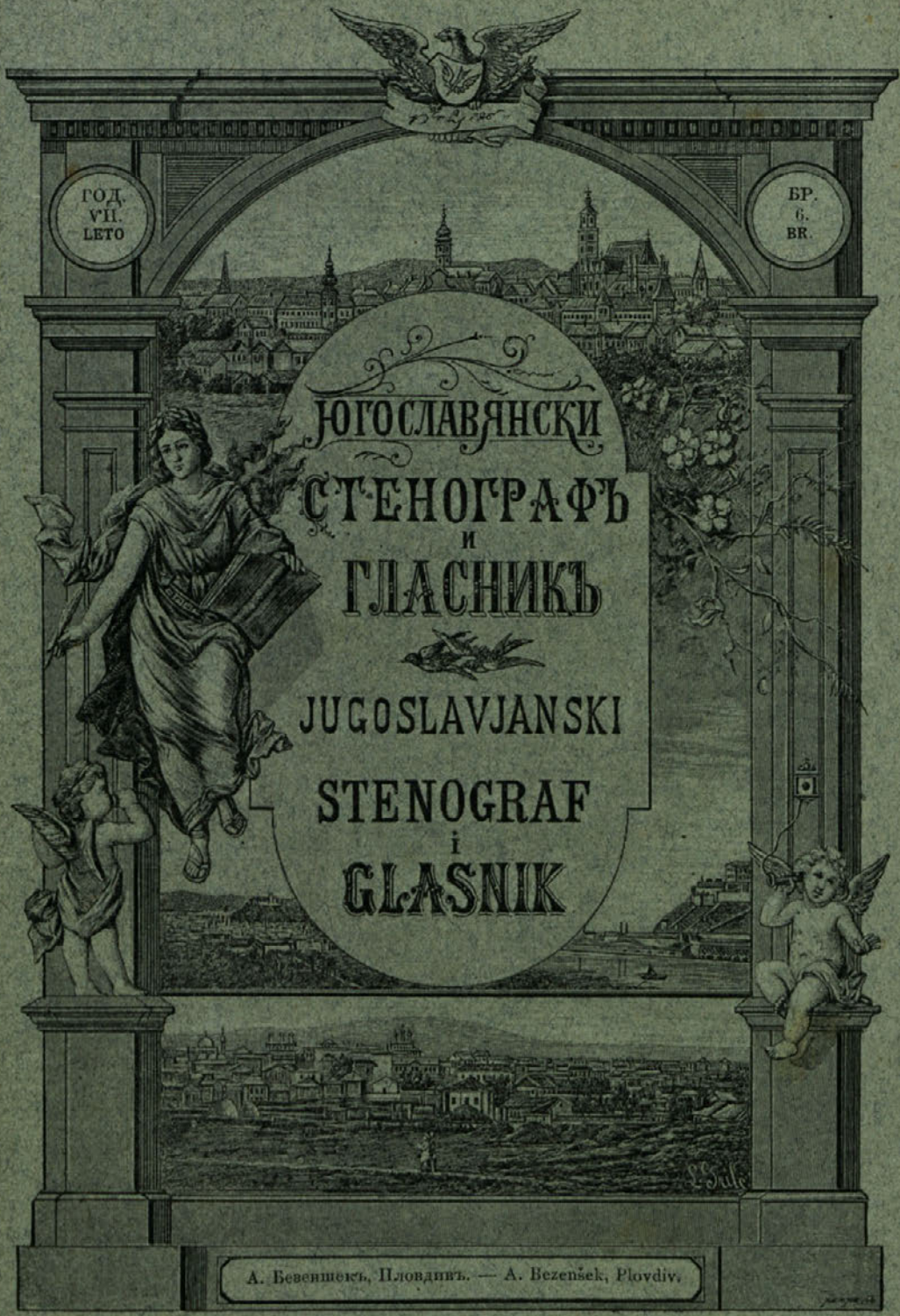

Пловдивъ, септемврий 1896. Celje, september.

ПРѢГЛЕДЪ — PREGLED.

Бр. 6. — Br. 6.

I. СТЕНОГРАФЪ — STENOGRAF:

1. Настоящето положение и условията за бъдещето развитие на стенографията въ България. (Отъ А. Бевеншекъ.) 77
2. Hrvatska stenografija, priredio F. Magdić. Ocjenjuje prof. M. Vamberger 80
3. Биографии на заслужни Славяни — Životopisi zaslužnih Slovanov. — Биjографиjе заслужних Словена. — Životopisi zaslužnih Slavena: Profesor Josip Lendovšek, spisal A. B. 87
4. Стенографиjа у Србиjи. (Допис из Београда). 90
5. Стенографически новини — Stenografske novine — Стенографске вести — Stenografske viesti 91
6. Отъ странство. Iz stranoga svieta. Из страногa света. Iz drugih dežel . . . 92
7. Книжовностъ. Književnost. Књижевност. Književnost 92

II. СТЕНОГРАФИЧЕСКА ПРИТУРКА — STENOGRAFSKA PRILOGA:

8. Наше наде, спевао Драгомир Брзак 41
9. Рѣчь на Иванъ Вазовъ, въ отговоръ на адресса на юбилейний комитетъ . . 42
10. Plemenski egoizam, napisao Bogdanov 44
11. Profesor Josip Lendovšek, spisal A. B. 45
12. Lesnike, zložil Fr. Levstik 46
13. Братски састанак, спевао Радоjе Црногорац 47
14. Искуство на писанието — Umetnost pisanja 48

☛ Нѣкои отъ нашитѣ абонати не сѫ платили още за миналата година, при всичко че имъ напомнювахме. Множина други ни дължатъ за текущата година. Нашето списание е съразмѣрно ефтино и може да се подържа само съ голѣми жертви отъ нашата страна. Ако ние правимъ жертви, а други не искатъ ни да изпълнятъ дългътъ си, то можеби не ще остане друго, освѣнъ да спрѣмъ издаването на „Югославянски Стенографъ“ съ новата година.

☛ Nekateri naši gg. naročniki še niso plačali naročnine za lansko leto, če tudi smo jih opominjali. Več drugih nam pa je na dolgu za letošnji tečaj. Naš časopis je razmeroma po ceni in se more samo z velikimi žrtvami od naše strani vzdrževati. Ako mi doprinašamo žrtve, a drugi nočejo niti svojega dolga izpolniti, to morebiti ne bode drugo preostalo, kakor prenehati z izdavanjem «Jugoslavjanskega Stenografa» ob novem letu.

Настоящето положение и условията за бѫдѫщето развитие на стенографията въ България.

(Отъ А. Безеншекъ.)

Скоро ще се изминѫтъ двайсетъ години, отъ като се въведе стенографията въ България. Въ тоя съразмѣрно кратъкъ периодъ тя успѣ да достигне извѣстно усъвършенство въ теоретическо отношение и расшири се значително областьта на практическото ѝ употрѣбление. Въ едно и друго отношение може да се каже, че нашето искуство е напрѣднало много повече, нежели се надѣвахме отъ началото; защото условията за неговото развитие — въ училищата и събранията — бѣхѫ доста благоприятни. Днесъ можемъ да се похвалимъ, възъ основание на статистически данни, че надвихме на стенографическото поле мнозина отъ нашитѣ братия и съсѣди, даже по-стари отъ насъ въ свободния политически животъ и по-напрѣднали въ културното развитие.

Нъ пакъ не можемъ още да кажемъ, че сме напълно благодарни отъ успѣхитѣ, нито че намираме вече достатъчно сгодни условия за бѫдѫщето сполучливо развитие на стенографията въ България. Нека се обяснимъ:

Стенографическата ни книжовность е наистина скромна, нъ при даденитѣ обстоятелства не е могла да се развие по-хубаво, отъ колкото е развита. Има около петима писатели, които написахѫ найнуждннитѣ учебници по стенографията (рѫководство и читанка), отъ тѣхъ нѣкои иматъ вече второ и трето издание. Ако би да е въведена стенографията въ всички срѣдни училища, както би приличало въ днешнитѣ врѣмена, тогава и учебницитѣ би биле по-многобройни; а така се печататъ всѣка 3—4 година можеби въ 500—800 екз. За това главното ни внимание трѣдва да бѫде обърнато върху училищата. Споредъ новия законопроектъ прѣдвижда се стенографията като незадължителенъ прѣдметъ въ всички срѣдни учебни заведения въ България. Това е едно похвално прѣдложение. А за да може да се осѫществи, има нужда отъ способни учители. Тѣ могѫтъ да се приготвятъ за специалното си звание само въ висшето училище, гдѣто стенографията трѣбва да се прѣподава отъ единъ способенъ професоръ, който не само да умѣе добрѣ методиката на прѣдмета, нъ и да е

самичъкъ възхитенъ за стенографията, тъй щото знае да заинтересува студентитѣ за своята специалность и да ги привърже трайно къмъ нея. Инакъ въ висшето училище прѣподаването на стенографията не ще има онзи успѣкъ, който се очаква. Може наистина слушателитѣ да научатъ нѣщо за себѣ си, т. е. да се ползуватъ прѣзъ живота сами отъ това искуство, нъ никога нѣма да станатъ добри учители, а още по-малко горѣщи пропагандатори на стенографията.

Има разлика между прѣподаването на задължителенъ и незадължителенъ прѣдметъ въ едно учебно заведение: първия непрѣменно трѣбва да учи всѣкий ученикъ, ако иска да свърши классътъ; а втория ще учи само тогава, ако му се прѣпоръчи прѣдметътъ като полѣзенъ или като интересенъ, и ако учительтъ умѣе да подържа тоя интересъ у ученика прѣзъ цѣлата година. Щомъ обаче интересътъ пада, което лесно се случи, ако прѣподаването е монотонно или безъ всѣкий методъ и безъ привлекателность, тогава ученикътъ ще напусне прѣдмета, или ако не го напусне съвсѣмъ, той ще прѣстане да учи уроцитѣ и да изработва задачитѣ. А такъвъ ученикъ прѣпятствува тоже на напрѣдъка у другитѣ ученици и по-добрѣ да го-нѣма.

При тѣзи обстоятелства е даже много, че е възлизало числото на изучающитѣ стенографията въ България прѣзъ 1894/5 година на около 700 души и се е уголѣмило къмъ края на минѫлата учебна година приблизително още за стотина. Нъ щомъ веднажь получимъ достатъчно количество добрѣ подготвени учители по стенографията, които ще обичатъ своя прѣдметъ и ще се въодушевляватъ за него, то скоро ще се уголѣми това число двойно и тройно. И не бива да забравимъ, че горното число произлиза само отъ двѣ гимназии (Софийската и Пловдивската) и отъ 2—3 классни училища. А когато ще се въведе стенографията въ всичкитѣ гимназии и въ повечето классни училища, то ще броимъ изучающитѣ стенографията на вѣрно съ хиляди.

Ние знаемъ, че има много желяющи да учатъ този прѣдмѣтъ въ различни учебни заведения почти изъ всички градове въ България, нъ нѣма учители, които да имъ прѣподаватъ. И така тѣ сѫ принудени да изучаватъ стенографията частно споредъ нѣкой учебникъ или да зиматъ уроци у нѣкой стенографъ, които може би да е добъръ практикъ, нъ не е методикъ, не е подготвенъ за учитель. Въ единия и другия случай у учящия лесно исчезва интересътъ за прѣдмета, той му се вижда мѫченъ, или учението отегчително. И така се губи врѣме, безъ да се постигва нѣкаква цѣль. А такъвъ единъ отчаянъ ученикъ, — училъ недоучилъ, — може да стане даже врѣдителенъ за нашето искуство, понеже неговий примѣръ лесно ще повлияе

на другитѣ въ подобни обстоятелства: и тѣ скоро ще се отчайватъ, или ще си съставятъ съвсѣмъ криво понятие за стенографията. Истина е, че такива самозвани стенографи, които мислятъ, че сѫ способни за всичко, било по теорията било по практиката, сѫ донасяли често пѫти врѣда на стенографията даже при други по-голѣми народи.

Стенографически вѣстници (нѣмски, италиянски, чешки и пр.) всѣкога сѫ укорявали и съвѣтвали ония, който иматъ намѣрението, да научатъ стенографията, нека да потърсятъ способни учители и да избератъ добри учебници, ако искатъ да постигнатъ цѣльта. Подобни съвѣти ще бѫдѫтъ скоро тоже у насъ умѣстни.

Ако стенографията успѣва добрѣ въ една страна, ако тя се распространява бързо между интелигентната класса на населението, това е не само радость, нъ и сѫщинска полза за всѣкий единъ стенографъ, който по право носи това име. Само ония „полуграмотни" стенографи желяли би да монополизиратъ това искуство по егоистически мотиви. А онзи, който е дѣйствително способенъ, не се плаши отъ конкуренцията въ каквато и да било специалность. Безъ конкуренция нѣма напрѣдъкъ. И колкото повече стенографията е распространена въ една страна, въ толкова по-голѣмъ размѣръ можемъ да се ползуваме отъ нея въ частния и обществения животъ. За туй не се изискватъ доказателства; всѣкий стенографъ знае го отъ собственна опитность.

По тая причина е свята длъжность на всѣкий стенографъ, който съ достойнство носи тази титла, да се грижи споредъ силитѣ си за распространяването и унапрѣдването на нашето искуство. Най-сетнѣ ако стенографитѣ сами не се грижатъ за това, кой ще се грижи? — Правителството не може всичко да извърши; много е прѣдоставено на частната инициатива. И стенографитѣ като частни лица сѫ длъжни да жертвуватъ не само умственнитѣ сили, нъ даже извѣстни материални срѣдства за тая благородна цѣль. Тѣ трѣбва прѣди всичко да подпомагатъ стенографската книжовность, която е у насъ още толкова бѣдна. Ако нѣкой въ България се рѣши да издаде единъ учебникъ по стенографията, едвамъ слѣдъ 8—10 год. ще си прибере паритѣ, които е далъ за скѫпия печатъ и за литографията. Ако-ли издава списанието, то не бива да се плаши отъ значителни материални жертви, да не говоримъ за труда и за прѣнасяние различни мѫчнотии, което никога нѣма да му се възнагради.

По тия причини се изисква по-голѣма солидарность между стенографитѣ не само отъ едно плѣме, нъ и между такива отъ братски плѣмена.

Само съ съединени сили можемъ да постигнемъ желаемитѣ резултати. Съ кърстосани ржцѣ нѣма да дочакаме едно по-добро бѫдѫще за стенографията. Изисква се работа, изискватъ се и жертви!

Ако ще се уважатъ отъ страна на нашитѣ стенографи и приятели на искуството тия наши искренни думи, то ще бѫде испълнено едно отъ най-важнитѣ условия за сполучливото развитие на стенографията не само въ България, нъ въ обще на цѣлия славянски югъ.

Hrvatska stenografija

(sustav Gabelsbergerov).

Priredio Franjo Magdić, profesor kr. vel. realke u m., ravnatelj saborskog stenografskog ureda, stručni izpitatelj kr. izpitnog povjerenstva za učitelje stenografije, predsjednik hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu.

Treće preradjeno izdanje. Kruto vezana stoji 1 krunu 80 fil. Zagreb 1895. Troškom i nakladom kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. Autotipografski tisak Jul. Hühna u Zagrebu.

Ocjenjuje prof. Mijo Vamberger.

(Nastavak.)

Opismenima rekosmo svoje. Prijedjimo sada k njihovom medjusobnom spajanju, pa da u ovom broju barem vokalizaciju svršimo.

«Relevé de boucherie» ovoga dijela, pače može se reći, cijele Magdićeve stenografije u trećem izdanju jest bez sumnje označivanje slogotvornoga ili vokalnoga *r*, o kojem se je u novije vrijeme dosta pisalo i u «Jugoslavenskom» i u zagrepskom «Stenografu», ali ne skroz ispravno. S toga ćemo o njem, kao stvari novoj i važnoj, odmah ovdje na početku nešto u opće u kratko reći.

Sve do godine 1891. — dakle punih 27 godina — nije se u hrvatskoj stenografiji pravila razlika izmedju vokalnoga i konzonantnoga *r*. Tek te godine uvede Magdić u zagrepskom «Stenografu» u sustav hrvatske stenografije označivanje samoglasnoga *r*, koje je četiri godine kasnije unišlo i u treće izdanje njegove stenografije. Godine 1892. Magdić je napisao članak «Samoglas *r* u stenografiji» («Stenograf», II., p. 44. squ.), u kojem ističe nuždu razlikovanja slogotvornoga *r*, i predlaže prekrštanje konzonanata kao znak izrazit i karakterističan za izražavanje samoglasnoga *r*; dapače on je taj način imenovao «simbolom» vokalnoga *r*. Ja sam u lanjskom tečaju «Jugoslavenskoga stenografa» (p. 61.) nazvao to novotarijom, ali ne možda za to, kao da ne treba u našoj stenografiji razlikovati vokalno *r*, već za to, jer način izražavanja nije

osnovan u naravi jezika, kako je slično prekrštanje u njemačkoj stenografiji, da se izrazi *ü*, osnovano. Toga ne bi bio rekao, da se je barem i najmanje nastojalo o tom, da se cijeloj stvari dade ma koliko oslona u naravi ili duhu jezika. To se medjutim nije učinilo, već se je prekrštanje naprosto — da tako kažem — dekretom uvelo u hrvatsku stenografiju, a to ne bi smjelo biti. Ja nijesam mnijenja Willemsova, koji u Gabelsbergerovoj stenografiji vidi sliku jezika (Willems, H. L., die Stenographie Gabelsberger's als Sprachbild dargestellt. Dresden, 1864.); ali mislim, da ni Faulmann nema pravo, kad tvrdi, da je znanstveno obrazlaganje Gabelsbergerove stenografije samo «ein gelehrt scheinender Aufputz» (Faulmann, Entwicklungsgeschichte des Gabelsberger'schen Systems der Stenographie. Wien. 1868. p. 14. — «Der praktische Stenograph», 1865. p. 27.), već mislim, da se prava istina nalazi u zlatnoj sredini. Ali kad se ističe izrazit i karakterističan znak, koji će se upotrebiti kao «simbol», — kako to Magdić za presjek kod vokalnoga *r* izrično veli, onda bi se po mom mnijenju ipak valjalo malo osvrnuti na narav vokala, ili kako Weizmann kaže «auf den sprachlichen Charakter des Vocallautes» (Weizmann, Lehr- und Übungsbuch der Gabelsberger'schen Stenographie, 2 Aufl., Wien. 1895., p. 19.), koji je vokal u našem slučaju *r*, — jer «die Symbole sind nicht willkürliche, sondern sie liegen im Wesen des Vocal-Lautes» vele Fischeri (Handbuch I. p. 87.) Za samoglas *r* veli Magdić u svojoj stenografiji (p. 15.), da se naznačuje simbolički i pismeno; simbolički pako nešto označiti reći će, nešto neoćutna, apstraktna doličnom oćutnom slikom učiniti zornim. Za to nalazimo mjesto «symbolisch» u njemačkim stenografijama često izraz «sinnbildlich». (Conn, Lehrbuch, Wien. 1861. § 34.; Krieg, Lehrbuch, 21. Aufl. p. 15., Rätsch, Lehrbuch, 12. Aufl, § 7.) Miholić veli u svojoj stenografiji (p. 9. sq.) «znameno». — Česi kažu «obrazně». «Má tedy obrazné naznačování samohlásek . . .» (Těsnopis český, 8. vydání. 1895. p. 7., § 3., squ.) Prekrštanje jest doduše izrazito «bildlich», ali gdje mu je smisao «Sinn»? — Za to punim pravom pita Goluban Dvorski u svom članku: «Jošte nešta o slogotvornom *r*" u 3. br. ovogodišnjega «Jugoslav. Stenografa» p. 39.: «Ako Magdić hoće, da skrštanjem simbolizuje *r*, onda nam nije protumačio, kako je do toga došao». A malo dalje opet pita: »Zašto je Magdić baš skrštanje izabrao za simbol vokalnoga *r*"? — Ele, kako je Brücke kod vokala istaknuo njihova karakteristična obilježja, koja su temelj simboličnomu naznačivanju vokala, tako bi trebalo i našemu samoglasnomu *r* naći neko obilježje ili značaj, ako ga hoćemo u stenografiji simbolički označivati. Dok toga nema, skrštanje je samovoljno dekretovan simbol za izražavanje vokalnoga *r* — dakle neka vrst novotarije u stenografiji.

Bezenšek traži to obilježje u jeziku te nastoji, da znanstvenom gramatikom podkrijepi svoj način (neposredno spajanje, debljanje i stavljanje u nizinu) pisanja vokalnoga *r*. (Vide članak: «Samoglasni „*r*“ v stenografiji». — «Jugoslavenski Stenograf», VI., p. 25. sq.) Za Bezenšekom poveo se je Dragić, koji svojim člankom «R sonans u hrvatskoj stenografiji» u ovogodišnjem zagrepskom «Stenografu» (p. 12. sq.) nastoji, da znanstveno utvrdi Magdićev način (prekrštanje) izražavanja vokalnoga *r*. Da je to dokazivanje skroz i skroz ispravno, ja bi muče pustio stenografiji, da se u svoju svrhu okoristi sa dobivenim znanstvenim rezultatima; nu jer tomu nije tako, kako me stručnjaci uvjeriše, moram ovdje u interesu stvari i istine u kratko priopćiti njihovo mnijenje, da ne zadjemo u stenografiji kod nužno jasnoga stanovišta na krive putove.*)

Krivo je mišljenje, da je naše trt ili starosl. trъt (to je naime formula za označivanje vokalnoga *r* pred konzonantom) postalo od trêt, trat, trut i da tako Miklošić uči. Miklošić drži, da je trt ili trъt postalo koje od tert, koje od trut, a nipošto od trêt ili trat. U gramatici naučnoj nije dopušteno iz teze: od tert postaje koje trъt koje trêt izvesti zaključak, da i od trêt postaje trъt; ili iz teze: od tert postaje trъt a od ovoga trat, uzevši u pomoć i prvu tezu izvešti zaključak: i od trat postaje trъt. — Teze jesu Miklošićeve, ali zaključi nipošto. Osim toga nije se ni Miklošićevo mišljenje u nauci održalo. Leskien je (prikazujući Miklošićeve rasprave o tom pitanju u Jagićevu Archivu III. 696—705) razložio, da naše trt ili trъt nije postalo ni od tert, već od praslovenskoga tьrt ili tъrt, a ovo je već u indoevropskom prajeziku bilo tr̥t (što danas u nauci bilježe: tr̥t). Jedino to stoji, da je u nekima trъt ili trt postalo od trut n. pr. krv (lit. kr*u*vinas).

U glavnom su poluglasi staroslovenski ь i ъ postali od *ï, u* a u slovenskim se jezicima različno zamjenju sa *e, o, a,* pa se prema tome odredjuje, da im je izgovor morao biti bez prave boje, mutan; ь se izgovaralo izmedju *i* i *e* a ъ izmedju *u* i *o* a kod nas oba naliko na *a*.

Iz ove njihove mutne naravi i s toga, što se u starosl. pišu uz vokalno *r,* vrlo je težko nešto naći, što bi se moglo upotrebiti za označivanje slogotvornoga *r* u stenografiji. Bezenšek uzima *a, u,* a Dragić dopušta, da se biraju *a* ili *ê* prekršteno sa *u,* ili *u* prekršteno sa *e* ili *i*. Zašto nije upleo i *o*? — Iz ovoga vidimo, koliko vrijedi metoda, kojom se sve da opravdati. I logika zabacuje take silogistične mode, iz kojih se dadu razni zaglavci izvesti.

No treba priznati, da Dragić ne izvodi to, da pri tom ostane, nego samo da pokaže, da bi se i Bezenšekovim lingvističkim putem

*) Rieč ima sada g. pisac, a o prilici govorit ćemo opet mi o tom pitanju. Uredn.

dalo nekako doći do cilja, do kojega je Magdić došao mnogo kraćim naime grafičkim putem. Dragić dosta oštroumno isporedjuje poluglase sa presjecištem dvaju krugova, a pošto nijesu samo dva kruga (dva puna vokala), nego se mogu različno kombinovati, on neće da označuje ni jednoga nego se drži općenito samo presijecanja kao simbola poluglasâ.

Ali sada se pita, što znači to pominjanje poluglasâ ь ъ uz slogotvorno *r*. Ni Bezenšek ne poriče, da Slovenci, Hrvati i Srbi izgovaraju vokalno *r* samostalno bez ikakova poluglasa. U nauci se slovenskoj to drži i za Bugare; Bezenšek doduše veli, da se u bugarskom jeziku dobro čuje iza *r* još poluglas; nije li to možda dialektično, sekudarno? — Pače čini se, da se oni poluglasi iza *r* (trъt) ni u staroslovenskom nijesu izgovarali, nego je *r* bilo samostalan vokal kao i kod nas, izuzevši neke riječi kao krъvь, gdje je poluglas postao od *u* (Leskien § 19. 2.) Po tome bi svi južno slovenski jezici a valjda i sam staroslovenski izgovarao *r* medju dva konzonanta kao samostalni vokal bez poluglasa, te se samo u bugarskom i staroslovenskom krivo piše uza nj poluglas. Taj fakat dakle ne bi bio dovoljan razlog za to, da naša stenografija treba da naznači nekako taj suvišni znak bugarske i staroslovenske ortografije. Rusi imaju mjesto našega vokalnoga *r*: *er* ili *or*, pa tako i pišu: perstъ, kormitъ.

I ako je tako, ipak je lako razumjeti, što se Bezenšek, videći da u stenografiji treba nekako posebno označiti vokalno *r*, sjetio onoga poluglasa. I svijetli umovi kao što su Vuk i Daničić, koji su oda svud prognali poluglase iz srpske knjige, sjetili su ih se, kad je trebalo označiti vokalno *r*, a to je onda, kad takovo *r* stoji pred vokalima, n. pr. умрьо (Vuk), умрьо (Dančić).

Magdićevo prekrštanje dalo bi se po mojem mnijenju možda bolje i jednostavnije nego li s poluglasima tumačiti pomoću logike i psihologije. Logika govori o skrštenim pojmovima — ili kako Ueberweg veli pomislima — a to su taki pojmovi, koji se svojim opsegom djelomice podudaruju, n. pr.: crnac i rob, apokrypha i pseudepigrapha, crveno i svjetlo, papir i novac i. t. d. Ako taka dva pojma označimo sa dva kruga, oni će se medjusobno sjeći, jer imadu nešto zajedničkoga. (Ueberweg, System der Logik, 4. Aufl. § 53, p. 113.) Ako prema tomu konzonante označimo jednim krugom, a vokale drugim, *r* će doći u njihovo presjecište, jer pripada i jednomu i drugomu krugu, t. j. ima službu sad vokalnu sad konzonantsku. Vokalnu, kako je poznato, u ova četiri slučaja: *a)* kad stoji medju dva konzonanta; n. pr. *k-ř-v; b)* kad stoji na početku riječi, a za njim stoji konzonanat; n. pr. *ȓ-t, ȓ-vânje; c)* kad stoji na kraju riječi, a pred njim je konzonanat; n. pr. *ùt-r, sùt-r;*

d) kad stoji pred *o*, koje je postalo od *l;* n. pr. *gr̈-oce, umr-o* (od grl-ce, umr-l).

A pomoću psihologije ovako: Kako je poznato, u duši našoj imade ne samo pomislî (Vorstellungen) nego i pomislenih poreda (Vorstellungsreihen), a ti su poredi ili konvergentni ili divergentni ili stoje u odnošaju prekrštanja. Ovo poslednje biva uvijek onda, ako dva poreda imadu u sredini jedan član zajednički. (Volkmann, Psych. I., p. 445). Takav unakrsni pored lijepo nam predstavljaju konzonanti i vokali. I jednima je i drugim *r* zajedničko, u kojem se ta dva poreda evo križaju:

i
e
a
b c ć č d dj dž f g h i j k l lj m n p r s š t v z ž
o
u

Toliko u opće o vokalnom *r*. Prelazim na sam sustav.

Na str. 3. držim da bi bilo dobro, da se je opaskom dozvolilo, da se mjesto *ć, dž,* (koji treba da dojde u alfabet) i *lj* može pisati i *č, dj* i *l*.

Nadalje stoji na toj strani: «U praksi rabe dobre, primjereno mekane olovke» («Koh-i-noor»). Pošto tih olovaka imade u 14 stupanja tvrdoće, bilo bi možda dobro još pridodati, da su za stenografa samo one dobre, koje su obilježene sa 3 B, 2 B, B, F, HB i H prema tomu, dali je tko vičan pisati više s tvrdom ili s mekanom olovkom, ili dali imade težu ili laglju ruku. Vrst 3 B jest nešto mekša nego obične Hardtmuthove i Fabrove olovke br. 2.; 2 B odgovara ovomu broju, a F broju 3. Hardtmutha ili Fabra. To su sada nesumnjivo najbolje olovke, jer im je grafit dobar i vrlo trajan. Nuzgredice spominjemo, da n. pr. sa B možeš dva sata stenografovati a ne će ti biti potrebno, da je zarežeš, tek šilj morat ćeš jedanput zaoštrit. Sa H je neki stenograf kroz tri mjeseca svaki tjedan barem dva sata stenografovao, a cijelo ovo vrijeme nije ništa šiljio.

Kod «samoglasnika» na str. 3. dobro bi bilo, da su riječi: «osobitim načinom ujedno sa suglasnicima» i malo niže riječ «posrednim», a kod «vokalizacije» riječi: «osobiti značaj» poradi važnosti raztegnutim slogom štampane, kao što su to riječi «pred» i «simboličko» tiskom istaknute.

Vokalizacija provedena je lijepo pregledno, postepeno, točno i dobro. Tek tu i tamo moglo bi se što primjetiti. Tako n. pr. kot vokala *a* da se je u opasci spomenulo, da stavljanje u sredinu imade prednost pred debljanjem. Nijemci su doduše taj način simboličkoga

označivanja vokala *a* napustili, ali mi ga pridržimo.*) — Kod vokala *i* mislim, da bi bilo dobro, da se je spomenulo — kako je to i kod vokala *u* učinjeno — koliko treba konzonanat pred *i* staviti u visinu. Mali naime pred srednjim do 2., pred dugim do 2. ili do 1. crte, što se po tom ravna, gdje dotični dugi znak počima. Srednji pred srednjim ili pred dugim digne se za polovicu svoje veličine. — Kod *ije* i *je* na str. 11. ja bi bio svakako za to, da se u opasci dade koncesija, da se mjesto njih može pisati i sam *e*. To niti bi bilo na uštrb jasnoće, niti protiv jezika, niti protiv sustava samoga. Dapače pismo je kraće, a što je za mene mnogo vrijedno, ta bi nas koncesija spajala sa Slovencima i sa većinom Srba, koji, jer se u njihovim književnim središtima, Beogradu i Novom Sadu, govori ekavski, još uvijek radije rabe ekavsko nego li jekavsko narječje. Pa onda još jedan važan razlog za ovu neznatnu, a skroz opravdanu dozvolu. Krasota hercegovačkoga ili štokavsko-jekavskoga narječja leži najviše u bogatstvu i lijepoj izmjeni vokala — da akcenat ne spominjem, na koji se i onako u stenografiji ne gleda. — A medju tim vokalima odlično zauzimaju mjesto *ije* ili *je*. Pa kad bi ma tko pišući štokavsko-jekavskim narječjem svuda stao pisati samo *je* (a nigdje *ije*) n. pr. djete (mj. dijete), vrjeme (mj. vrijeme), cvjet (mj. cvijet) i. t. d. . . bome, bilo bi prikora i to opravdana prikora, jer treba doista razlikovati *ije* i *je*, pa se u školama u Hrvatskoj na to i vrlo pazi. — A sada eto dolazi hrvatska stenografija, koja to jezično-nužno razlikovanje i nuanciranje izmedju *ije* i *je* vodi ad absurdum, jer uči, da se u stenografiji ne pravi razlika izmedju jednoga i drugoga, već da treba uploške pisati samo *je*. Što više, ona ne pravi razlike izmedju sličnih riječi kao n. pr.: ja sjedim (sedeo, ich sitze) i ja sijedim (canesco, ich werde grau), odijela (gen. sing. od odijelo) i odjela (gen. sing. od odio) i. t. d. To je eto anomalija, koja bi se u običnom pismu ne samo svakomu piscu već i svakomu djaku za zlo uzela, a u stenografiji se ne uzima, pače to je ovdje pravilo. Tako eto mi nešto u stenografiji gojimi, česa ne smije biti u običnom pismu, a zatvorismo vrata nečemu, što u običnom pismu biva i što nije anomalija. Jer piše li koji štokavac (običnim pismom) ekavski, nitko mu to ne može za zlo uzeti, jer to nije anomalija; a piše li koji stenograf mjesto *ije* i *je* jednostavno *e*, može mu se to za zlo uzeti, jer je to s obzirom na Magdićevu stenografiju, koja toga ne dopušta, anomalija. Svega toga ne bi bilo, da je Magdić pridržao onu opasku (da se mjesto *ije* i *je* može pisati i samo *e*), koju nalazimo u prvom izdanju njegove stenografije na str. 9. i koju imadu i Česi (Těsnopis český, 8. izdanje,

*) Mi nismo ovoga mnijenja. Uredn.

p. 8.) — Ni onda, kad ćemo jednom moći u stenografiji praviti razliku izmedju *ije* i *je*, ta opaska neće biti niti neumjesna niti suvišna. —

Kod vokala *i* ima nekoliko nekorektno pisanih riječi; n. pr. «šiša» i «žižak» (p. 7.) ne smiju se pisati prema pravilu 1. a), već prva prema pravilu 2. b) (p. 8.), druga prema pravilu 2. a (p. 7.) Riječ «žitelj» (p. 8. četvrti redak od ozgo) nije dobro napisana, jer je prvi slog *ži* — formalni *čr* (cf. p. 14.) Kod riječi «nit» (p. 8., 5. redak od ozgo) *n* je bez potrebe podebljano. «Silim» (p. 8.) nije ono drugo *i* označeno. Tu se sjećam one opaske u Tjesnopisu českom (p. 7.), koja glasi: «Dostane-li se některy znak mimo základnou, myslíme si novou základnou v té výši, kde stoji poslední znak». — To je pravilo vrlo dobro, pa bi se moglo kod 4. izdanja primiti i u našu stenografiju. »Letiš», «patiš» (p. 8.) bolje bi bilo pisati prema pravilu 2. a) (p. 7.) ili prema opasci 1. (p. 9.) Kod riječi »Ninive» (p. 8.) mislim, da bi analogno s drugim riječima, gdje se *i* nalazi izmedju dva mala pismena, n. pr. kis, lik, lin, i. t. d., ono drugo *n* moralo doći više. «Latinac» (p. 8.) nije bilo od nužde na dva načina pisati, jer je samo prvi korektan, dok će drugi (s *l*-om u visini) početnika samo konfundirati, ma da je *l* podebljan.

U opće od svih vokala Magdić najviše griješi protiv *i*. Tako je n. pr. na str. 9. riječ «ružica» napisana kao «ručica», jer je *ž* premalo svinut. Na str. 27. riječ «pogibe» napisana je protiv pravila na str. 7. 1. a), po kojem se suglasnik samo u prvom slogu riječi stavlja u visinu. Tu bi riječ trebalo pisati prema pravilu b) na str. 8., tako da bi se *i* iza *g* izpisalo svojim znakom, ili pako kako je na str. 58., pisano «ispogibati». Svako je drugo pisanje nepravilno. Neka se samo ta riječ «pogibe» isporedi sa riječju «Egipćana» (na istoj str. slijedeći redak), pa će svakomu biti pogrješka jasna. Ista pogrješka, koja je kod riječi «pogibe», nalazi se i kod riječi «promiču» (p. 27., zadnji redak). To se kolebanje opaža i u «Stenografu»; (cf. I. pril., p. 19. «pogibelj», III., pril., p. 24. «nepomično»). Drukčije i to na dva načina pisana je riječ «pomičan» u ovoj školskoj knjizi na str. 57. Oba su ta načina pravilna; ali na str. 59. prvi je način riječi «nepomičan» pisan istotako nepravilno kao i onaj u «Stenografu» III., pril., p. 24., dok je drugi način (p. 59.) pravilan. O tom medjutim kasnije više.

(Nastavit će se.)

Биографии на заслужни Славяни. Životopisi zaslužnih Slovanov. Биографије заслужних Словена. Životopisi zaslužnih Slavena.

Prof. Josip Lendovšek.

Kmalu bode leto dnij, odkar nam je nemila smrt vzela vrlega moža v najboljših letih, iztrgnivši ga iz sredine njegove drage obitelji, njegovih dobrih prijateljev in mnogobrojnih častilcev. Zares, rajni Josip je bil mili oče, pravi prijatelj, ter vrli rodoljub, kateri si je zaslužil čast, kakoršno so mu oddajali Slovenci sploh, a posebno oni na Koroškem. Temu zaslužnemu Slovencu postavili bodo dne 19. sept. (na obletnico smrti) njegovi rojaki spomenik na pokopališču v Dvoru blizo Vrbe na Koroškem. A «Jugosl. Stenograf» smatra za svojo dolžnost, da svojemu nekdanjemu sodelavcu in iskrenemu prijatelju posveti v spomin in priznanje nekoliko vrstic, iz katerih naj bode razviden vrli značaj pokojnikov, kakor tudi nja velike zasluge za narod slovenski.

Josip Lendovšek porodil se je v Rogatcu na Štajerskem l. 1853. Spodnje razrede srednjih šol skončal je v Mariboru, a gornje v Celju. Leta 1875. stopil je na vseučilišče v Gradcu, kjer je izučeval klasične jezike in slovenščino. Kakor je bil izvenredno priden in vesten kot dijak gimnazije, isto tako je ostal kot visokošolec. Poleg tega se je odlikoval s svojo prijaznostjo in odkritosrčnostjo kot prijatelj in kot tovariš. Kdor ga je spoznal v mladosti, moral ga je čislati celo življenje; kajti Josip je vedno ostal ista blaga duša, isti ljubeznjiv mož in isti jekleni značaj, kakoršen je bil nekdaj.

Glavno delovanje po končanih študijah je razvijal Josip Lendovšek na Koroškem. L. 1882. bil je imenovan profesorjem realne gimnazije v Beljaku. Tukaj je med vsemi predmeti, katere je predaval, največo pozornost obračal slovenskemu jeziku. Uvidil je namreč precej v početku, da je bil domači jezik na tem zavodu do tačas popolnoma zanemarjen; nekateri dijaki, rodom Slovenci, na istem učnem zavodu, niti so se zavedali svoje narodnosti, niti so poznali prav svoj materin jezik. Profesor Lendovšek se je z vso gorečnostjo poprijel svojega poklica, ter dosegel v nekaterih letih v jednem in drugem obziru pri svojih dijakih več, kakor je bilo mogoče pričakovati. Marsikateri mladenič je pod njegovim vodstvom osnovno izučil svoj materin jezik, a tudi taki niso redki, ki so postali iz nezavednih Koroščev navdušeni Slovenci.

V Beljaku si je prof. Lendovšek osnoval tudi lastno ognjišče, oženivši se l. 1884. z vrlo Slovenko iz Celja, Ludmilo Kiepacherjevo. Ona je že

kot gospodična sodelovala kot izborna pevka pri raznih narodnih svečanostih na spodnjem Štajerskem. A pozneje kot gospa Lendovšekova je očarovala s svojim lepim, sladkim glasom poslušalce pri raznih veselicah in shodih na Koroškem, pri katerih je njen soprog budil ljudstvo k narodni zavesti z navdušeno besedo. Tako sta drug druzega podpirala pri svetem narodnem delu. Takošni primeri so gotovo redki, pa so za to tembolj slavni.

Ako razgledamo delovanje pokojnega prof. Lendovšeka, moramo ga oceniti 1) kot učitelja, 2) kot pisatelja in 3) kot rodoljuba slovenskega pri njegovem delu za narodno stvar. — Omenili smo že, da je kot učitelj navduševal mlade sinove koroških nezavednih Slovencev za sladko materinščino, ter ob jednem za lepo domovino in za milo Slovenijo. Koliko dobrega semena je posejal neutrudljivi profesor s svojimi živimi besedami in s svojim dobrim primerom v srca svojih dijakov. Še dolgo se ga bodo oni radi spominjali in mnogi bodo gotovo njegove nauke razširjali spet v svojih krogih. Tako bo vzrasel obilen plod od dobrega semena.

Svoje posebne dolžnosti kot učitelj izpolnjeval je naš Josip tako točno in vestno, da mu najhujši protivniki — a takih je seveda imel kot slovenski rodoljub v nemškem in nemčurskem taboru — niso mogli lehko škodovati. Jedino kar so mu storili v poslednjih letih, je bilo to, da ga niso pustili na bolje mesto. Lendovšek je imel željo, da bi bil prestavljen v Gradec, kjer so pripravnejše šole za izobrazbo odraslih otrok. A ta pravična želja se mu ni izpolnila, če tudi se je dosta trudil. In ravno zarad tega, ker je zaslužil tako mesto, a se je davala nezasluživšim prednost, začelo ga je peči v srcu, postal je nezadovoljen in na zadnje je hudo zbolel. Njegova bolezen je postajala pri teh razmerah vedno bolj nevarna. Bolniku je grenilo vsak trenutek prepričanje, da se ves njegov trud na višjem mestu ne samo ne priznaje, ampak še celo graja in obsoja. Kar je Lendovšek storil za narod, to mu hvaležni Korošci radi priznajo; a kar je storil v svojem poklicu, pri katerem je deloval marljivo kot bučela od zore do mraka, za to mu merodajni krogi niso dali niti priznanja niti zaslužene nagrade . . . Tako je on postal žrtva svojega poklica.

Kaj pa je bil prof. Lendovšek kot pisatelj? Spisal je slovnico za Nemce, ki se hočejo slovenščine naučiti. Sestavil je slovensko čitanko za srednje šole; to knjigo je zapustil še v rokopisu, a letos bode dotiskana na Dunaju v založbi šolskih knjig. Razven tega pisal je znanstvene razprave, posebno jezikoslovne za razne slovenske časopise; a časih tudi kakšen članek ali dopis o koroških razmerah za politične liste. Iz vseh teh vêje duh miru in sprave, kateri bi posebno Slovencem dolikoval,

a se žalibog vse premalo čisla. Nesloga in prepir še to lehko uničita, kar so predniki z velikimi žrtvami dosegli. To naj bi pomislili oni pisatelji, ki sejejo prepir, pa naj bi se ugledali v lepi primer rajnega prof. Lendovšeka.

Kar se tiče njegovega delovanja kot rodoljub, more se mnogo že iz gornjih dveh toček sklepati: Lendovšek se je kazal rodoljuba kot učitelj, kot pisatelj in sploh v vsakem položaju in pri vsakej priliki. Naše ljudstvo na Koroškem, ki je bilo pred nekaterimi desetletji še nezavedno v narodnem obziru, bilo je njemu še posebno pri srcu. Kakor pravi rodoljub, hodil je on rad med priprosto ljudstvo na kmetih, posebno ob počitnicah. Tam se je po domače z ljudmi razgovarjal, dajal jim dobrih nasvetov, svaril jih pred neprijatelji v narodnem in gospodarstvenem obziru. Zaradi tega je postal povsod priljubljen in spoštovan, bil je z jedno besedo prav popularna oseba na Koroškem. Živel je vedno v dobrih odnošajih s posvetnimi in duhovniki, zvest svojemu načelu, da bode mir in sloga med nami Slovenci. Ljubil je pa tudi vse naše brate Slovane, posebno one na slovanskem jugu. Zanimal se je jako za hrvatsko-srbsko in za bolgarsko književnost ter sploh za vse razmere med Jugoslovani. S pisateljem teh vrst je mnogo dopisoval o teh zadevah. A vendar so mu bili najmileji Slovenci, posebno koroški, njihova usoda mu je bila prva briga. Hotel je pridobiti čim več sodelavcev na narodnem polju za Koroško. V ta namen je dopisoval raznim veljavnim možem v sosednih deželah — imamo na razpolago več takih pisem, — ter jih prosil, naj se usmilijo ubogih koroških Slovencev, ki so tako zapuščeni, pa naj pridejo pomagat, da se zbudi narod iz polumrtvila in da se izorje celina, ležeča že toliko vekov pusta in prazna.

Žal, da je njegov poziv ostal brez odziva. Na Koroškem je res treba delavcev; a namesto da bi jih več prišlo, poklical je Bog še njega iz polja, na katerem se je trudil celih 15 let. Pa saj se je on mnogo trudil in je dosta storil za blagor naroda, tako da si je res zaslužil počitka. Njegova dela pa gredo za njim — kakor pravi psalmist, — ter oznanujejo njegovo slavo nam, pa jo bodo oznanovale še poznim potomcem.

Bilo mu je sojeno, da ravno v onem kraju leže njegovi smrtni ostanki, kjer je najboljša leta svojega življenja neutrudljivo deloval. Slovenskemu Korutanu je posvetil Lendovšek svoje vede in vse svoje moči, — tamošnja zemljica bodi mu lahka! A. B.

Стенографија у Србији.

(Допис из Београда.)

Наш вредни стенограф и друг г. Лаза Поповић, члан касације, писао вам је доста о стенографији српској. Ја нећу да се додирујем толико саме стенографије, колико стенографа.

Као што вам је познато, прво коло српских стенографа учило је 1872. г. стенографију по Габелсбергеру од Г. Јована Миловановића, члана апелације у пензији. И сам подписани учио сам као мајор 1872. год. са првим његовим ученицима.

Ја налазим, да је стенографија потребна сваком образованом човеку:

Официру, да може од речи до речи прибележити заповест, диспозицију, распоред војске за борбу или марш, црте од релације и т. д. све што треба да памти, те да после напише онако, како му је командант наредио.

Трговцу за маркирање његових трговачких ствари, за бележник тајне кореспонденције, за прибилешку какве ће ствари да наручи итд.

Песнику, да вата своје сопствене мисли, док се оне као бујна река гомилају, те да му ни једна лепа реченица не пропадне, да му се ништа не измакне, што му његова раздрагана машта ставља пред умне очи.

Историку, да може прибележити са неколико цртица своје приметбе, од којих ће после читаве табаке моћи написати.

Тако исто она је нужна и адвокату, судији, професору, члану скупштине, говорнику, попу и т. д. и т. д.

Па кад је тако — мислим да се то не може спорити —, онда да видимо, од 1872. године, дакле за 24 године до данас, колики је број добрих стенографа у Србији?

На жалост није велики! Једва ако их има највише до сто.

Да се је до сад принављало бар по 10 на годину, било би их 240—250, али се види, да то није било.

Питаћете, па зашто? — Одговор на ово питање врло је тежак.

Србин је по природи даровит, али у исто време, са малим изузетком, прилично немаран. — Кад штогод научи, он вели: „Доста је што ја знам“, — не помишља, да треба и другог томе научити. Сем тога због добре награде, коју од скупштине добија, не радо учи другог, кано да се боји да не добије конкурента.*)

Свему овом могло би се помоћи, када би се стенографија предавала у вишим гимназијама као обавезан предмет.

Ја нећу да говорим, о потреби стенографије за науку, јер то би било чудно, ако има још кога да мисли о противном; али морам напоменути, да би онда српска скупштина имала да бира између добрих стенографа најболе.

*) Наше мнење о том питању у опће исказано е у првом чланку овог свеска.
Уреди.

Стенографија и песма упознају нас Југославене и доводе нас до културне заједнице, с тога морамо изтрајати на путу, којим смо пошли. Радимо и даље на Југославенском Стенографу и Гласнику, као и на савезу свију певачких дружина код јужних Славена.

Живили југославенски радници на пољу науке и културе!

Љ. Узун Мирковић, пуковник у пензији.

Стенографически новини. Stenografske viesti. Stenografske novine. Стенографске вести.

ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

— Приспособление стенографията на практика. Въ Софийската търговско-индустрилна камара се водатъ стенографически протоколи още отъ първата и сессия. Въ по-голѣмата часть на засѣданията въ първата сессия ги е държалъ г-нъ Хр. П. Константиновъ, който е билъ натоваренъ отъ камарата, да испълнява и секретарска длъжность и да води корреспонденцията до избирането на постояненъ секретарь. Послѣднитѣ засѣдания на I сессия е стенографиралъ г-нъ Лука Малеевъ. Въ II. сессия на камарата е държалъ стенографическтѣ протоколи г-нъ Иванъ Шандаровъ, а въ третята прѣзъ мѣсецъ мартъ сж. стенографирали г-да Хр. П. Константиновъ и Спасъ Спасовъ.

— Стенографска практика въ сждилище. Стенографиранъ е прѣзъ миналия мѣсецъ май процесътъ противъ Луканова, Тотева и Цукева, обвинявани въ истезавание затворника Тюфекчиева. Извлѣчения отъ стенографическитѣ бѣлѣжки сж. обнародвани въ нѣкои столични вѣстници, а цѣлиятъ процесъ по стенографическитѣ бѣлѣжки щѣлъ да бжде напечатанъ въ особенна книга.

— Въ Габрово се произведохж. испити по стенографията съ ученицитѣ отъ гимназията и оння отъ основното училище на 15-й юний. Отъ II. и III. классъ е имало двама съ отличенъ успѣхъ, въ другитѣ классове резултата бѣше добъръ и много добръ.

— Въ Пловдивската държавна гимназия „Александръ I.“ слѣдвахж. по стенографията прѣзъ миналата учебна година 1895/6 всичко 118 души. Отъ тѣхъ бѣхж. записани въ I а) курсъ 50, въ I б) курсъ 42 и въ II курсъ 26 души. Съ отличенъ успѣхъ свършихж. въ I а) 12, въ I б) 6 и въ II курсъ 7 души. Общий резултатъ бѣше повече отъ добъръ.

IZ HRVATSKE.

— **Iz zagrepskih stenografskih** krugova doznajemo privatno, da je želja nekojih uglednih strukovnjakâ, neka se medju pojedinimi mjerodavnimi stenografi na slavenskom jugu postigne sloga, te da dotični već rade u pomirljivom duhu. Mi registrujemo kao iskreni prijatelji sloge ovu vjest s osobitom radošću i želimo, da se skoro obistini.

IZ SLOVENSKIH DEŽEL.

— **Iz Maribora se nam javlja, da se** je prvi slovenski «stenografski venček» prav dobro obnesel, ter da se je svršil koncem junija z navdušenimi govori, proiznesenimi, od raznih udeležnikov, ki so hvalili korist stenografije v obče ter povdarjali njeno potrebo za slovensko učečo se mladino. Vodstvu dijaškega semenišča gre posebna hvala, da je pospeševalo učenje slovenske stenografije, podavajoč dijakom vse olakšice v tem obziru. Prihodnje leto bode število udeležencev gotovo še večje in «stenografski venček» mari-

borskih dijakov bode se na ta način znatno razširil in okrasil. Le tako naprej vrli dijaki!

ИЗ СРБИЈЕ.

— Из Београда пише нам се о потреби слоге у стенографији следеће: „Бугари, Срби и Хрвати, три југословенска племена, имају сваки за себе своја правила стенографије; па чак и стенографска азбука није нам једнака у свему. Ја знам, да сваки језик има своје особине, али те би се особине, мислим, могле бар у стенографији довести у хармонију, те би се онда олакшало и читање и разумевање онога, што се чита. У толико пре би се то могло постићи, што је и Габелсбергерово начело: „Пиши како чујеш". — А да је нама Југословенима врло нужно, да се разумемо и да образујемо културну заједницу, то мислим сваки одобрава. Ето шта ме је побудило да Вам досађујем овим предлогом: Да Ви г. уредниче, узмете иницијативу и предложите, да одреде Бугари, Срби, Хрвати и Словенци по два своја капацитета стенографска и да се састану њих осморица у Београду те да израде заједничку стенографску азбуку и обћа правила, на основу којих би изучавали стенографију југословенску и Срби и Бугари и Хрвати и Словенци".

(Оп. уредн.: Овај предлог нам се чини доста важан и о њем би се могла свакако расправа повести у нашој стенографској штампи. Audiatur et altera pars.)

Отъ странство. Iz stranoga svieta. Из странога света. Iz drugih dežel.

— Prusko ministerstvo za nauk in bogočastje izdalo je do višjih šol naredbo, s katero priporoča stenografske dijaške venčke ravnateljem in profesorjem, ter jim svetuje, naj storijo kar je mogoče v njihov prospeh.

— Съюзътъ на Габелсбергеровитѣ стенографи брои въ Германия, Австрия и Швейцария 750 дружества съ около 30.000 членове.

Книжовность. Književnost. Книжевност. Književnost.

— Têsnopisné Listy, teč. XXIV. br. 5. imajo sledeče članke: Predlogi o popravku sestava. (Priobčuje V. Hanačik). Hrvatska stenografija. (Pisatelj kritikuje Magdićevo stenografijo, ter med drugim ostro obsoja način, kako on izrazuje samoglasno «r»). — Priloga: Deželni zbor kraljestva českega. Razne vesti. — Br. 6. Predlogi o popravku sestava (nadaljevanje). Hrvatska stenografija (nadaljevanje). Govor poslanca E. Špindlera. — Priloga: Deželni zbor češki (dalje). Immuniteta nemških govorov v državnem zboru. Razne stvari. — Br. 7. O predlogih, da se promeni stenogr. sestav. — Govor poslanca Špindlera. O stenografskej praksi. — Deželni zbor češki. — Immuniteta nemških govorov. — Raznoterosti.

— **«Stenograf», glasilo hrv. steno**grafskog društva u Zagrebu, g. V, br. 3. i 4. (zajedno) ima sliedeći sadržaj: Izvješće o glavnoj skupštini hrv. stenografskog društva, držanoj dne 8. ožujka 1896. — «R» sonanos u hrv. stenografiji. — Obuka u stenografiji. — Prilog: Čitanka. — Br. 5. i 6. (zajedno): «R» sonans u hrv. stenografiji. (Nastavak). — O razmjerju pismenâ. — Prilog: Čitanka.

— **«Začetne okrajšave v slovenskem** debatnem pismu». Spisal prof. Fr. Novak v letnem izvestju c. kr. državne gimnazije v Kranju, koncem leta 1895/96. O tem zanimivem spisu spregovorimo obširneje v v prihodnjem zvezku.

Lastnik A. Bezenšek. — Odgovorni urednik S. Magolič. — Tisek D. Hribarja v Celji.

V knjigarnah: D. Hribar v Celji, F. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, L. Hartman (Kugli & Deutsch) v Zagrebu in Al. Bezenšek v Plovdivu

dobivajo se:

PISMA IZ PARIZA

Spisal

Anton Bezenšek,

pravi član mednarodnega stenografskega kongresa v Parizu (1889).

Cena 40 kr. = 1 lev = 1 dinar.

Knjiga obsega 25 pisem na 164 straneh v 16°. Naslovi zanimivejih pisem so: Prvo obiskovanje razstave. — Eiffelov stolp. — Razstava lepih umetnostij. — Notre Dame. — Louvre. — Koncert zbranih vojaških godb francoskih. — Zgodovina človeških stanovanj. — Večerne zabave. — Srbski paviljon v razstavi. — Palača svobodnih umetnosti. — Trokadero. — Razstava šolskih knjig in učnih pripomočkov. — Fotografija. — Šole svobodnih umetnosti. — Koncert s 1800 pevci. — Muzeji in cerkvene dragocenosti. — Stenografski kongres. — Iz razstave orientalskega oddelka. — Svobodne umetnosti. — Elizejska polja. — Pri predsedniku republike. — Pantheon. — Bastilja. — Galerija slik. — Industrana palača. — Ogromen globus. — Zabave za otroke in odrasle.

V istih knjigarnah dobivajo se **mehko podvezani celi letniki naših časopisov**, in to:

Jugoslavjanski Stenograf s prilogo

tečaj VI. od leta 1895.

Cena 2 goldinarja.

Jugoslavjanski Glasnik

z 20 ilustracijami.

Cena 1 goldinar.

Naročila na te knjige sprejema tudi uredništvo »Jugoslavjanskega Stenografa« v Plovdivu ter jih brzo izvršuje.

Въ книжарницитѣ на Б. Ив. Касѫрова въ София и на Луйи сзеншекъ въ Пловдивъ получаватъ се пълни брошировани годишни течения отъ нашитѣ списания, и то:

Югославянски Стенографъ

съ притурка

течение VI. година 1895.

Цѣна **4** лева.

Югославянски Гласникъ

съ 20 иллюстрации.

Цѣна **3** лева.

Поржчки приема тоже нашата редакция въ Пловдивъ и ги извършва на врѣме.

Югославянски Стенографъ и Гласникъ

Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik

Југославенски Стенограф и Гласник

годишно	10	книжки	цѣна	5	лева
na leto		zvezkov	cena		kron
na godinu		svezaka	ciena		kruna
на годину		свезака	цена		динара

Naročnina in rokopisi pošiljajo se pod naslovom: — Predplata i rukopisi šalju se pod naslovom: A. BEŽENŠEK, Plovdiv (Philippopel).

Прѣдплата и ржкописи се испровождатъ до адресътъ: — Предплата и рукописи шаљу се подъ насловомъ А. БЕЖЕНШЕКЪ, Пловдивъ.

Knjigarne, katere sprejemajo naročnino: Celje: Dragotin Hribar; Ljubljana: Kleinmayr & Bamberg.

Книжарници, които приематъ прѣдплатата: Пловдивъ: Книжарница „Пчела“ на Луй Безеншекъ; София: Придворна книжарница на И. Б. Касѫрова.

Knjižare, koje primaju predplatu: Zagreb: L. Hartman (Kugli & Deutsch). Sarajevo. Milan Šarić.

Књижаре, које примају претплату: Београд: Дворска књижара Мите Стајића. Нови Сад: Лука Јоцић.

Книжарница

„ПЧЕЛА“

ЛУЙ БЕЗЕНШЕКЪ и С-ие

Пловдивъ.

Прѣпоржчва и продава слѣдующитѣ собственни издания:

		Часть	лева	ст.
А. Безеншекъ	Етика или нравоучение	—	2	—
А. Б. Буковски	Ржководство по нѣмский езикъ (Упражнения)	I	2	—
„	„ „ „ „ (Грамматика)	II	2	—
„	„ „ „ „ (Читанка)	III	2	—
„	Синтаксисъ на нѣмский езикъ	—	2	—
А. Безеншекъ	Българска стенография	I	2	50
„	„ „ (Дебатно писмо) .	II	2	50
„	„ стенографическа читанка	—	2	50
„	Ст. книжки за домашни и класни упражнения	—	—	30
„	Ржководство по отвѣсното писмо	—	1	—
Ф. Франгенъ	Таблица съ българската отвѣсна азбука . .	—	—	10
А. Б. Буковски	Книжки за отвѣсно писание	1	—	10
„	„ „ „ „	2	—	10
„	„ „ „ „	3	—	10
А. Безеншекъ	Югославянскій Стенографъ отъ 1895 . . .	VI	4	—
„	Югославянский Гласникъ „ „	I	3	—

Knjigarna Alojzija Bezenšeka in dr.

v Plovdivu (Philippopel)

priporoča se za naročila vsakovrstnih slavjanskih knjig, posebno ruskih, bolgarskih, hrvatskih, srbskih in slovenskih.

Lastna založba stenografskih in raznih šolskih knjig.

Postrežba brza in točna. Dopisuje v istih jezikih. Conto-corrente pri «Wiener Bank-Verein»

ЮГОСЛАВЯНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI

STENOGRAF.

Брой 6. Број. Година VII. Течај.

Наше надеж.

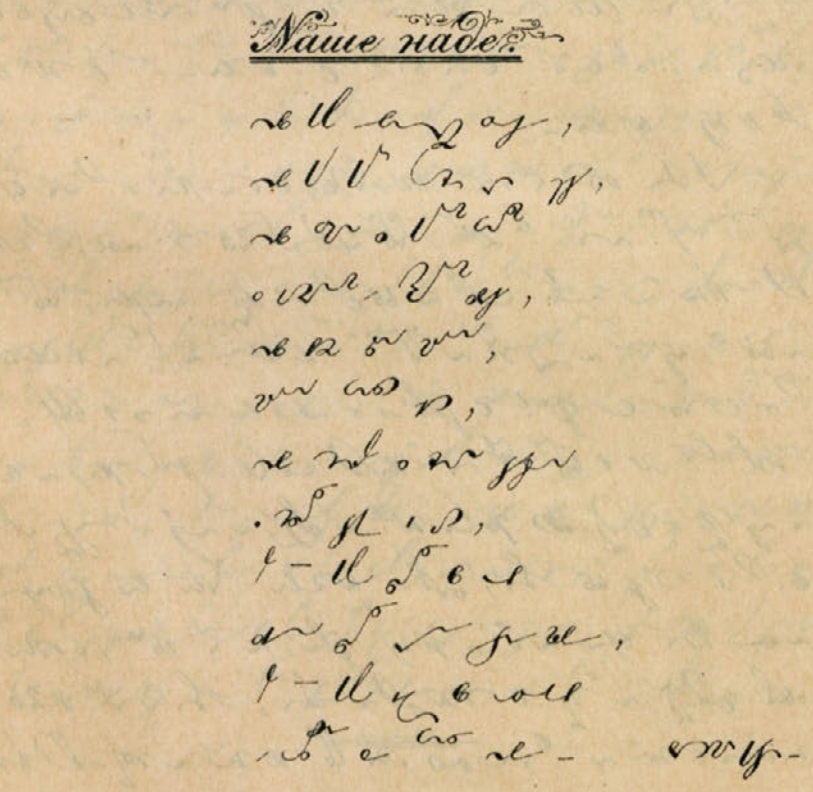

Ptrtma на Ив. Вазов

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Plemenski egoizam.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Prof. Josip Lendovšek.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(b.)

Lesnike.

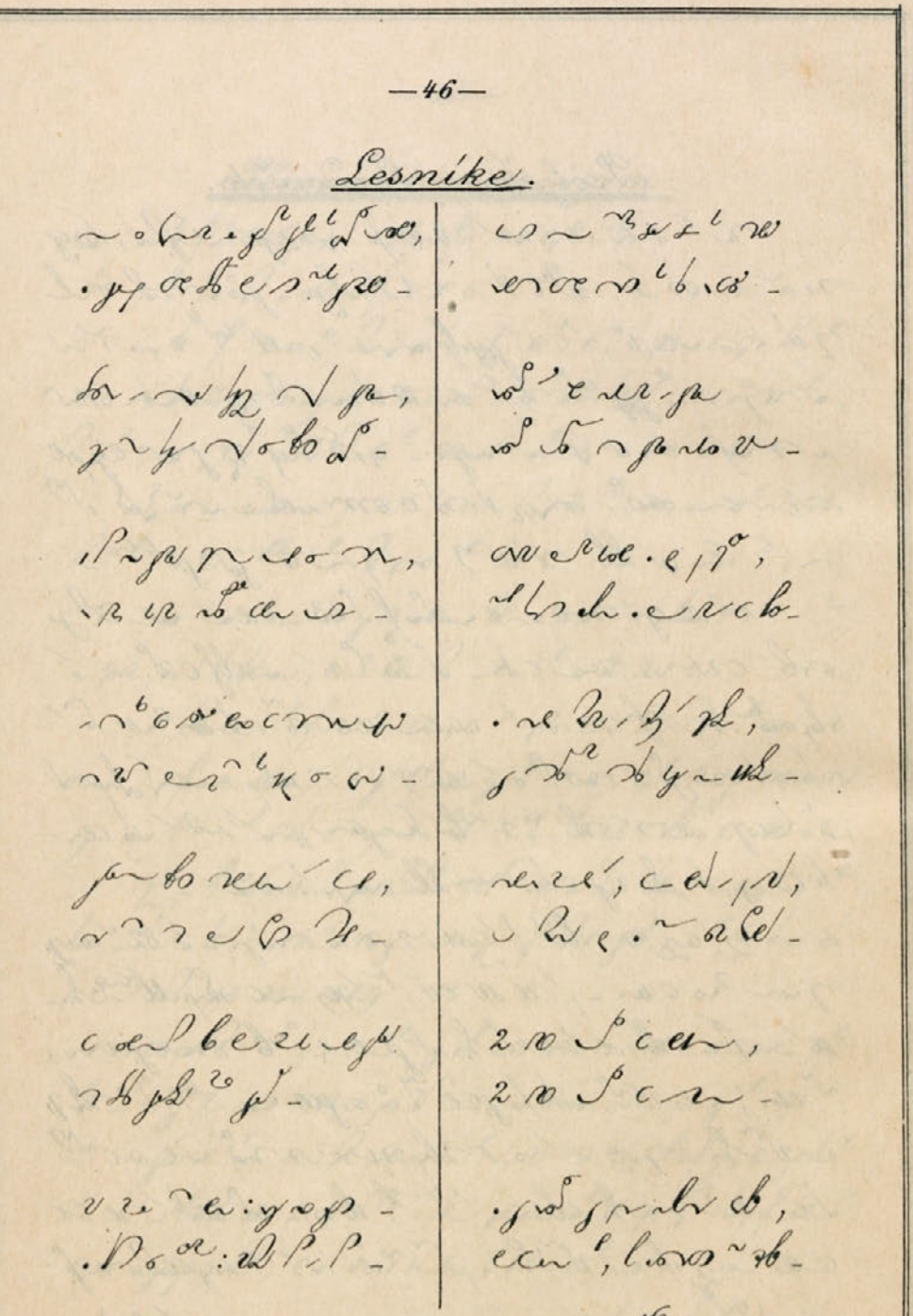

Грамеки састанак.

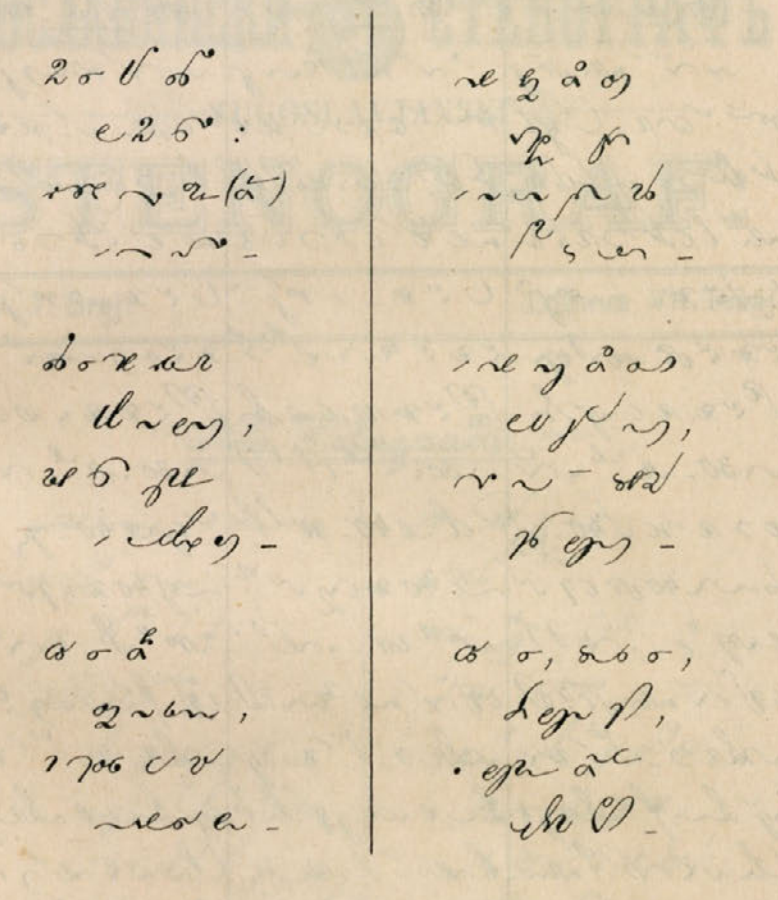

Uckyembo na nucanuemo. — Umetnost pisanja.

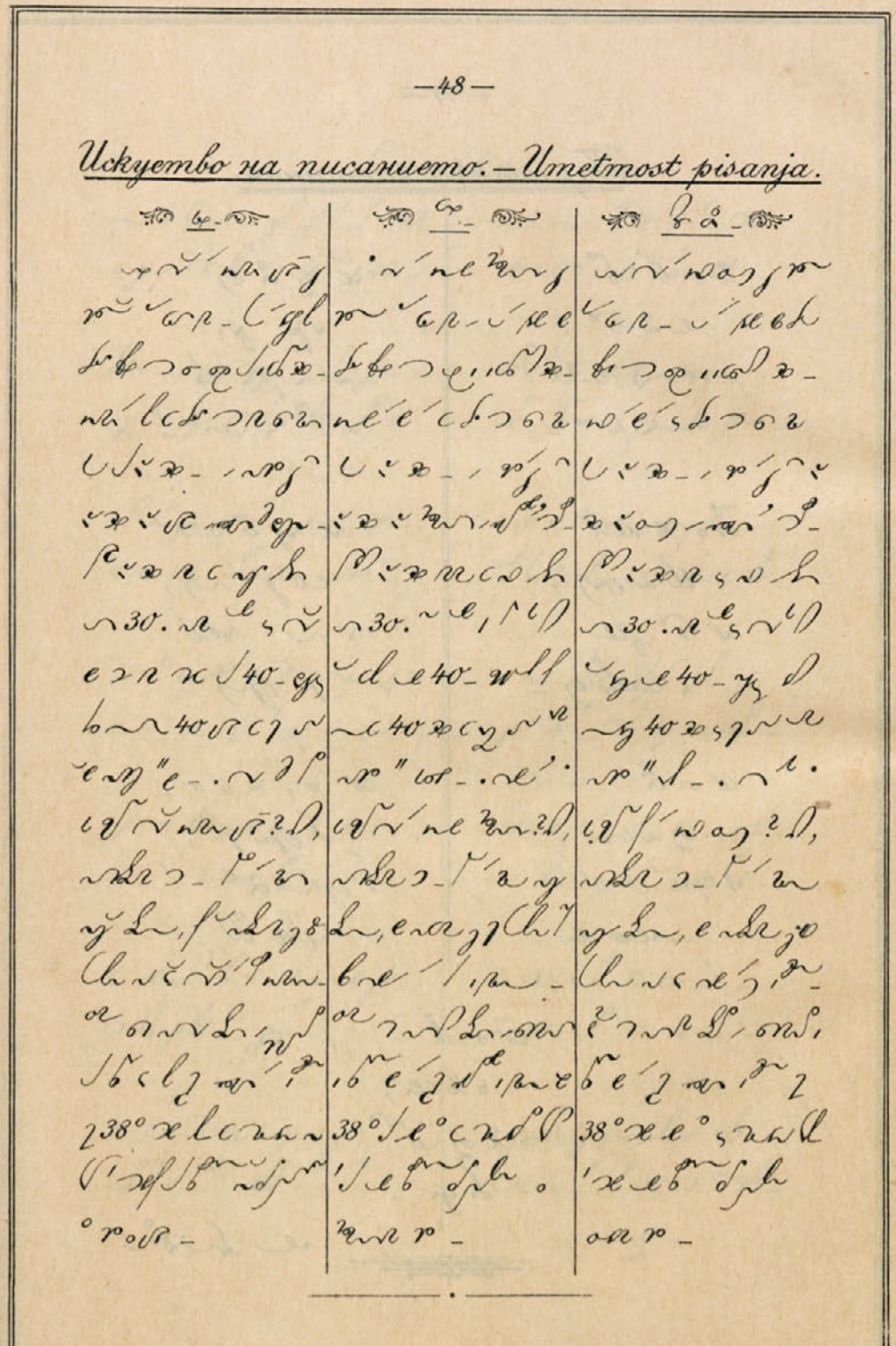

Vrednik A. Bezenšek, Plovdiv. Litogr. C. Creuxburg, Dražđane.